

MESTSKÉ
DIVADLO
ŽILINA

Opití

text: Ivan Vyrpajev

preklad: Romana Maliti

dramaturgia: Lenka Garajová

scéna a kostýmy: Eva Kudláčová – Rácová

hudba: Martin Burlas

režia: Eduard Kudláč

osoby a obsadenie:

Marta: Erika Havasi

Mark: Boris Zachar

Laura: Barbora Švidraňová

Magda: Lucia Jašková

Laurence: Peter Oszlík

Gustáv: Ján Dobřík

Lora: Ivana Kubáčková

Karl: Braňo Bačo

Linda: Kristína Sihelská

Max: Matúš Kvietik

Gabriel: Michal Režný

Róza: Iveta Pagáčová

svetová premiéra 5. decembra 2014, 110. premiéra MD Žilina

predstavenie vedie a text sleduje: **Katarína Škerenčáková**

technické zabezpečenie inscenácie pod vedením

Štefana Kudláča realizovali: svetlá: **Andrej Pekár, Luboš Tomaščík**

zvuk: **Jozef Štefanatný, Ján Čuvala** stavba scény: **Lukáš Magoč, Eduard Gjabel** garderóba: **Erika Gerecová**

riadiťel divadla: Anton Šulík

umelecký šéf: **Eduard Kudláč**

šéfa výpravy: **Eva Kudláčová-Rácová**

bulletin zostavila: **Lenka Garajová**

© foto: **Archív autora**

© dizajn plagátu: **Marcel Benčík** 2014

© dizajn: **Emil Drlíčiak** EDEA 2014

tlač: **ABTLAČ SK Žilina**

IVAN VYRPAJEV

Ruský dramatik, divadelný a filmový režisér, herec a scenárista.

V súčasnosti jedna z najrešpektovanejších osobností ruskej drámy,

neúnavný hľadač pravdivej divadelnej výpovede. Originálna, odvaha

a nesporný talent, netradičné, inteligentné myslenie etablovali

Vyrpajeva v medzinárodnom meradle. ● Ivan Vyrpajev sa narodil

3. augusta 1974 v Irkutsku. Tam v roku 1995 absolvoval herectvo na

divadelnom konzervatóriu. Tri nasledujúce roky hral v **Divadle drámy**

a komédie na Kamčatke. V roku 1998 založil divadelné štúdio **Priestor**

hry a externe študoval réžiu. Medzi jeho najvýraznejšie počiny patrí

založenie divadla **Praktika** a spolupráca s **Teatr.doc**. Vyrpajevov

život značne ovplyvnil odchod do Moskvy. ● Na konci deväťdesiatych

rokov minulého storočia, podľa Vyrpajevových slov, nikto v Irkutsku

ani na Kamčatke nepoznal súčasnú drámu, publikum bolo veľmi

konzervatívne. Až potom ako sa Vyrpajev s päťčlenným súborom

presťahoval na pozvanie **Teatr.doc** do Moskvy, dosiahol uznanie

a úprimný potlesk. ● **Teatr.doc** je dnes už legendárne alternatívne

divadlo. Na jeho začiatku stála hrdka režisérova a dramatikov,

ktorí pod vedením Jeleny Greminovej a Michaila Ugarova prerobili

pivníčné priestory paneláku na Tverskom bulvári. Neďaleko rušného

centra Moskvy tak paradoxne vznikla divadelná periféria pripravená

autenticky prehovoriť o živote v Rusku. Dramaturgia divadla sa

zameriava na dokumentárnu, sociálne kritickú drámu, ktorá vzniká

spôsobom zaznamenávania, spracovávanía a dotvárania reálnych

rozhovorov. Herci sami oslovujú svedkov nejakej udalosti, aktérov

istého sociálneho fenoménu. To všetko prispieva k tvorbe javiskového

charakteru i celej inscenácie. Herci nemajú problém interaktívne

a adresne komunikovať s divákmi. Vychádzajú aj z ich odpovedí

a pretavujú ich na divadelnú udalosť. Skutočnosť a realita, to sú

základy koncepcie divadla. Často skloňovaným heslom je „**Keď**

nemôžeš zmeniť realitu, aspoň ju opíš.“ Divadlo organizuje časté

semináre, diskusie zamerané na angažovaný prístup svojich divákov

k spoločnosti a životu ako takému. Takto kreatívny prístup zameraný

viac na samotný akt inscenácie než na uzavretý dramatický text bol

Vyrpajevovi blízky. Dodnes tvrdí, že ťažko akceptuje uvádzanie

svojich textov na iných javiskách, pretože sa za dramatika nepovažuje

a svoje texty s drámou porovnáva len ťažko. Dôležitý je preňho

proces hľadania, nachádzania nových spôsobov komunikácie medzi

javiskom a hľadiskom. Vyrpajev je skeptický voči hľadaniu nových

tém v divadle, pretože témy sú večné a stále. Dôležité je formulovať ich

nanovo, aktuálnejšie, pravdivejšie vo vzťahu k prostrediu a dobe. Autor

odmieta paušálne označenie **nová dráma**, ale s hrdosťou sa vyhlasuje

za **autora, ktorý píše aktuálne.** ● Ivan Vyrpajev je veľmi komplexný

divadelník. Dokáže sa pohybovať v rozmedzí herec-performer-

režisér-autor alebo všetko dokopy. Dôkazom takéhoto multiprístupu

k tvorbe bol napríklad jeho kultový text **Kyslík**, ktorý neskôr úspešne

previedol aj na filmové plátno. Vyrpajevov autorský hlas je kritický,

nekonformný a nevyhýba sa experimentom. Originálnosť jeho písania

spočíva v slobodnej práci s rytmom a významom slov, často sa

nechá uniesť asociatívnosťou, atmosférou slova. Prúd jeho jazyka

voľne plynie, nedbá na zaužívanú dramatickú formu dialógu. Jeho

postavy sa len v obrysoch vynárajú z monologických prehovorov.

Definuje ich prevažne to, čo hľadajú alebo strácajú. Pre Vyrpajeva

nie je podstatný prenos informácií, ale atmosféry. Dôležité je to, čo

sa deje v netušených, často neartikulovateľných emóciách medzi

javiskom a hľadiskom. Jeho texty sú otvorenou platformou a zasiahnu

diváka provokatívnym, mrazivo úprimným posolstvom. Sám autor je

na neustálej duchovnej ceste. V mnohých svojich textoch sa snaží

pochopiť, čo alebo kto je Boh, ako veľmi od neho odvodzujeme svoje

bytie a v neposlednom rade, akého Boha potrebujeme dnes. Sám

Vyrpajev má blízko k rôznym náboženským filozofiám, orientuje sa

v nich a smrť, láska a nenávisť, viera a absolútna skepsa vedľa seba

existujú, osvetľujú jedna druhú. Jeho texty pôsobia ako generačná,

drsná výpoveď ľudí dezorientovaných v mnohých ideológiách, vo svete

samatárov a bludárov. Na úspech **Kyslíka** naviazal ďalšími zásadnými

textami, **Júl, Eufória, Ilúzie, Genesis** **č. 2**. Text **Opití** zažíva na javisku

Mestského divadla Žilina slovenskú premiéru. ●

„Zmyslom lásky, rovnako ako alkoholu, je dosiahnuť stav bezhlavosti.“

E. W. Barnes

Alkohol je neodmysliteľnou a najstaršou súčasťou ľudstva. Dôkazom

toho je fakt, že dnes už nie je možné nájsť datovanie prvej výroby

alkoholu či prvej zmienky o jeho užití. Vieme však, že je prítomný

v mnohých religióznych textoch ako aj v ústne tradovaných príbehoch.

Ľudia verili, že alkohol im dodáva potrebné živiny, a že je jednou

z najúčinnějších medicín pre svoje dezinfekčné, protizápalové

a utlmujúce účinky. V tomto smere sa viera v zázračné účinky alkoholu

nezmenila. Objavenie prvých alkoholických nápojov bolo, tak ako pri

iných objavoch ľudstva, do veľkej miery vecou náhody. Prírodné

procesy fermentácie a kvasenia ovocných plodov si naši predkovia

osvojili rýchlo a ďalej zdokonaľovali. Poznatky z neskorej doby

kameňnej naznačujú, že naši predkovia poznali pivo. Víno ako čistý,

konečný produkt spracovania, sa objavuje už v starom Egypte.

Egyptania mali svojho boha vína, Osirisa. Podávanie vína a piva patrilo

ku každodennosti. Bohovia pritom pili výhradne alkoholické nápoje.

Egyptania vedeli spracovať okolo 24 druhov vína a 17 druhov piva.

Napriek tomu, že Egyptania, podobne ako Babylončania, používali

alkohol denne, v útrobach ich zachovaných textov nájdeme niekoľko

výstrah voči prílišnému opíjaniu sa. Nešlo ani tak o sociálne dôsledky

alkoholizmu a jeho negatívny dopad na prácu ako o vieru, že alkohol

je posvätná tekutina, vo svojej podstate božská, a nepatrí do rúk

smrteľníkov viac, než povoľuje norma. Inak tomu nebolo v provincii

ďalekého východu, napríklad v Číne. Na európskom kontinente nebol

nikto tak opatrný a úctivý k vínu ako starí Gréci. Verili, že alkohol

navracia ľudí k ich podstate a identite. Spirituálna hĺbka alkoholového

opojenia a symbolika tohto zážitku je prítomná v kultúrnom odkaze

ľudstva, najmä v západoj civilizácii. Náboženstvá a ich postoj

k alkoholu sa však odlišujú. V kresťanstve nachádzame zmienky

o alkohole najmä v Novom zákone. Prvýkrát sa však s opojným

nápojom stretávame v Prvej knihe Mojžišovej (Genezis), kde čítame,

že Noe vysadil viniču, šťava prvej úrody z viniča mu skysla a on sa

z nej opil. Prekvapilo to aj samotného Noeha, pretože sa obnažil vo

svojom stane, kde ho našiel syn Chám a povedal to svojim bratom,

ktorí ho prikryli. Biblia pracuje s niekoľkými pomenovaniami, ktoré

sú prekladané ako **víno**. Spomeňme **tiroš, jajin, šekar, oinos**. Pričom

napríklad **tiroš** je hroznový nápoj bez opojných účinkov a **šekar** je síce

alkoholický nápoj, ale z medu, obilía, ovocia alebo datlí. V Novom

zákone je množstvo zmienok o alkohole, tu je len niekoľko z nich:

Nech sa napije a zabudne na svoju chudobu a nech už nemyslí

na svoje útrapy! Chod, jedz svoj chlieb s radosťou a pi svoje víno

s veselým srdcom, Víno je posmievač, opojný nápoj nepokojný,

a preto nikto, kto blúdi v ňom, nebude múdry. Nepi víno ani iný

opojný nápoj ani ty, ani tvoji synovia, aby ste nezomreli, keď budete

vchádzať do svätostánku. Nech vám je to večným ustanovením pre

všetky vaše pokolenia. Až spojenie vína s Poslednou večerou Ježiša

Krista prinieslo do symboliky tohto nápoja transcendentálny rozmer.

Je to odkaz doteraz používaný v kresťanskej liturgii. Víno má

v kresťanskom kontexte vďaka Biblii špeciálne postavenie. V Lukášovi

22 sa píše: **Keď konečne prišla tá hodina, spočíval pri stole a apoštol**

s ním. A povedal im: „Veľmi som si prial jesť s vami tento pesach,

skôr ako budem trpieť. Lebo vám hovorím: Už ho viac nebudem jesť,

kým sa to nesplní v Božom kráľovstve.“ A prijal pohár, vzdal vďaka

a povedal: „Vezmite ho a podávajte si ho navzájom medzi sebou, lebo

vám hovorím: Odteraz už nebudem piť z plodu viniča, kým nepríde

Božie kráľovstvo.“ Vzal aj chlieb, vzdal vďaka, rozlámal ho, dal im ho

a povedal: „To znamená moje telo, ktoré má byť dané za vás. Stále

to robte na moju pamiatku.“ Podobne i pohár, keď sa navečerali,

a povedal: „Tento pohár znamená novú zmluvu mocou mojej krvi,

ktorá má byť vyliaa za vás. ● Známa je tiež biblická epizóda, v ktorej

Ježiš premenil vodu na víno. V tom čase bola svadba v Káne

Galilejskej. Bola tam aj Ježišova matka. Na svadbu pozvali aj Ježiša

a jeho učeníkov. Keď sa im minulo víno, povedala matka Ježišovi:

„Nemajú vína.“ Ježiš jej odpovedal: „Žena, čo mi to hovoríš? Ešte

neprišla moja hodina.“ Tu jeho matka povedala posluhovačom:

„Čokoľvek vám povie, urobte!“ A bolo tam šesť kamenných nádob,

každá na dve až tri miery, ako si to vyžadovali židovské očisťovacie

obrady. I prikázal Ježiš: „Napiňte tie nádoby vodou!“ A naplnili ich

až po okraj. Potom im Ježiš povedal: „Teraz načrte a zaneste

starejšiemu!“ A oni zanesli. Keď starejší ochutnal vodu, premenenú

na víno – ten totiž nevedel, kde sa vzalo, ale posluhovači, ktorí

načierali vodu, to vedeli, – zavola si ženicha a vravel mu: „Každý

človek podáva najprv dobré víno a horšie až potom, keď si hostia

upili. Ty si však zachoval dobré víno až doteraz.“ Tento div v Káne

Galilejskej bol prvý, čo urobil Ježiš a tak zjavil svoju slávu. I uverili

v neho jeho učeníci. ● Týmto známym biblickým príbehom si, žiaľ,

niektorí ľudia obhajujú svoju neskrývanú náklonnosť k alkoholu. Postoj

biblických textov k alkoholu je tak, ako množstvo iných problematik,

vecou interpretácie. Jednou z nich je domnienka, že v tých časoch

nebola voda príliš čistá. Bez moderných sanitárnych opatrení bola

voda plná baktérií, vírusov a neznámych látok. Dôsledkom bolo, že

ľudia často pili víno (alebo šťavu z viniča), lebo miera kontaminácie

bola oveľa nižšia. Pavol dáva pokyny Timoteovi, aby nepil vodu, ktorá

bola pravdepodobne príčinou jeho žalúdočných problémov, a namiesto

nej pil víno. Písmo nezakazuje kresťanom piť pivo, víno alebo iné

alkoholické nápoje. Alkohol sám osebe nie je poznačený hriechom.

Skôr to platí o opitosti a závislosti na alkohole, ktorej sa kresťan má

jednoznačne vyvarovať. Sú však biblické princípy, ktoré popierajú

predstavu, že kresťan požívajúc alkohol v akomkoľvek množstve

tým oslavuje Boha. Vieme však, že mnohé slávne európske receptúry

alkoholov pochádzajú práve z prostredia mníšskych rádov a kláštorných

spoločenstiev. Tak ako pri všetkom pozemskom, omamnom a ľudskom,

aj pri alkohole sa bije kresťanská idea askézy a striednosti, so slobodou

a odpútanosťou, ktorú človek pociťuje pri alkoholovom opojení. ●

Čo sa hinduizmu týka, v starom liečebnom systéme u nás známom

ako ajurvéda sú isté bylinné alkoholické nápoje považované za

druh medicíny. Ale neodporúčajú sa každému. Musia byť citlivo

dávkané na základe lekárskeho vyšetrenia, inak môžu organizmu

uškodiť. Východné náboženstvá všeobecne sa ku konzumácii

alkoholu stavajú s odstupom, ktorý môže pôsobiť až benevolentne.

Táto zdanlivá ľahostajnosť pramení z toho, že viac ako o náboženský

kánon, ide o celistvý spôsob zdravej, vyrovnaného života.

Hinduizmus, rovnako ako budhizmus, sú viac životným postojom.

Na jedno z popredných miest stavajú vedomého ducha, čistú

mysel a meditáciu ako cestu k slobode a osvieteniu. V takomto

ponímaní je každá látka psychotropného